

se journaal of een sprookje uit een dik vertelboek? Dit thema biedt ongetwijfeld stof voor een klasgesprek of voor een schrijfofdracht.

Schrijven en spreken

Voor leerlingen die houden van structuurtjes en puzzelen kan je de verhaalmorfologische benadering van Propp bovenhalen (zie EHBO). Je kan deze structuur laten toepassen op een sprookje of je kan hem als basis voor een creatieve schrijfofdracht rond sprookjes gebruiken.

Sprookjes kunnen de aanzet vormen voor allerlei spreek- en schrijfofdrachten: zelf sprookjes schrijven, vertellen of illustreren, sprookjes herschrijven vanuit een ander perspectief of met een modern sausje.

In dit artikel werd getracht om de rijkdom en de mogelijkheden van dit genre toe te lichten. Het laatste woord over sprookjes kan niet gezegd worden, het gaat tenslotte over 'fantastische' teksten. Roald Dahl (1982) bijvoorbeeld toverde *Roodkapje* om in een heldin die dankzij de revolver in haar slipje nu rondloopt in een prachtige bontjas van wolfevel.

Luc Vercammen
Jos. Charlottestraat 11
2550 Kontich

Noot

1. Dit artikel is een inleiding op het onuitgegeven EHBO-lesontwerp 91 *Vertel geen sprookjes over sprookjes, dat hierna is opgenomen.*

Bibliografie

Dahl, R.: **Gruwelijke rijmen**. Baarn: De Fontein, 1982.

Hulsens, E.: **Waarom lusten kinderen nog reuzen?** Leuven: Infodok, 1980.

Van Mol, B.: **Sprookje**. Reeks literaire genres en literatuurkennis nr. 2. VVL.

Van Reet, P.: **De ongeschminkte Grimm**. Leuven: Infodok, 1983.

TUSSENDOR

Toetsing in het onderwijs Nederlands

Op 11 maart 1994 vindt de jaarlijkse VVM-conferentie plaats over **Toetsing in het onderwijs Nederlands**. De conferentie bestrijkt, net zoals in het afgelopen jaar, een hele dag (van 10.00 tot 17.00 uur) en is gewijd aan informatie en discussie over toetsing in het basis- en secundair onderwijs. De dag wordt met de statutaire VVM-ledenvergadering afgesloten.

Inlichtingen:
VVM-secretariaat,
p/a UIA-CBL,
Universiteitsplein 1,
2610 Wilrijk.

BIJLAGEN

Bijlage 1

Sneeuwwitje Sneeuwwitteke - Ongelukskind

KHM 53 (H43: E 53; K 27); AT 709
Handschrift van Jacob Grimm.

Deze tekst komt van de familie Hassenpflug, waarschijnlijk van Marie Hassenpflug. Al in april 1808 had Jacob Grimm een bijna identieke versie naar Savigny gestuurd. In een randnotitie bij het slot zegt Jacob Grimm: "Dit slot is niet goed, en gebrekkig". In de eerste druk werd deze versie gecontamineerd met een andere, afkomstig van Ferdinand Sieberts uit Treysa, waardoor het slot er heel anders uitziet. Vanaf de tweede druk wordt de manier waarop Sneeuwwitje uit haar doodslaap opgewekt wordt verteld volgens nog een andere versie, afkomstig van Heinrich Leopold Stein uit Frankfurt am Main.

Het was eens winter en sneeuw dwarrelde uit de hemel naar beneden, toen een koningin aan een raam uit ebbehout zat en naaide. Ze zou toch zo graag een kind gehad hebben. En terwijl ze daarover aan het denken was, stak ze per ongeluk met de naald in haar vinger, zodat drie druppels bloed in de sneeuw vielen. Toen deed ze een wens en zei: "Ach, had ik toch een kind zo wit als deze sneeuw, met rode wangen als dit rode bloed en met zwarte ogen als dit raam".

Niet lang daarna kreeg ze een wondermooi dochttertje, zo wit als sneeuw, zo rood als bloed en zo zwart als ebbehout en het dochttertje werd Sneeuwwitje genoemd. De koningin was de allermooiste vrouw in het land, maar Sneeuwwitje was nog honderdduizendmaal mooier en toen Mevrouw de koningin haar spiegel vroeg:

"Spiegeltje spiegeltje aan de wand
wie is de mooiste vrouw in heel Engeland?"

antwoordde het spiegeltje: "De koningin is de mooiste, maar Sneeuwwitje is nog honderdduizendmaal mooier".

Om die reden kon de koningin Sneeuwwitje niet meer uitstaan, want zij wou de mooiste in het rijk zijn. Toen nu de koning op een keer naar de oorlog getrokken was, liet ze haar rijtuig inspannen en gaf opdracht naar een ver, donker bos te rijden, en ze nam Sneeuwwitje mee. Maar in dat bos stonden vele erg mooie rozen. Toen ze nu met haar dochttertje daar aangekomen was, zei ze: "Och, Sneeuwwitje, stap toch uit en pluk van die mooie rozen voor mij!" En zodra het meisje, om aan dit bevel te gehoorzamen, uit het rijtuig gestapt was, reden de wielen in volle vaart er vandoor. Maar het was de koningin die alles zo bevolen had, want ze hoopte dat de wilde dieren het meisje gauw zouden opeten.

Toen nu Sneeuwwitje moederzielalleen in het grote bos was, huilde ze erg. En ze ging altijd maar verder, en altijd maar verder en ze werd erg moe, tot ze eindelijk voor een klein huisje kwam. In het huisje woonden zeven dwergen, maar die waren net niet thuis, ze waren naar de mijn gegaan. Toen Sneeuwwitje in het huis binnenging, stond daar een tafel, en op die tafel zeven borden, en daarbij zeven lepels, zeven vorken, zeven messen en zeven glazen en verder stonden er in de kamer zeven bedjes. En Sneeuwwitje at van elk bord een beetje groente en brood, en dronk ook nog uit elk glaasje een druppel, en ten slotte wilde ze gaan slapen omdat ze zo moe was. Maar ze probeerde alle bedjes en vond er geen naar haar zin, behalve het laatste, en daar bleef ze in liggen.

Toen nu de zeven dwergen van hun dagtaak naar huis keerden, zeiden ze allemaal:

"Wie heeft er uit mijn bordje gegeten?
Wie heeft er van mijn broodje genomen?
Wie heeft er met mijn vorkje gegeten?
Wie heeft er met mijn mesje gesneden?
Wie heeft er uit mijn bekertje gedronken?"

en daarop zei het eerste dwergje:

"Wie is er toch in mijn bedje gestapt?"

en het tweede sprak: "O, in het mijne heeft ook iemand gelegen". En het derde ook en het vierde eveneens en zo verder, tot ze uiteindelijk in het zevende bed Sneeuwwitje zagen liggen. Maar ze beviel hen zo dat ze haar uit medelijden lieten liggen, en het zevende dwergje moest zich met het zesde behelpen, zo goed als het ging.

Toen nu Sneeuwwitje de volgende morgen uitgeslapen was, vroegen ze, hoe ze hier gekomen was en ze vertelde hen alles, dat haar moeder de koningin haar in het bos alleengelaten had en weggereden was. De dwergen hadden medelijden met haar, vroegen haar om bij hen te blijven, en voor hen het eten te koken, wanneer ze naar de mijn gingen. Maar ze moest toch vooral oppassen voor de koningin en beslist niemand in het huis binnenlaten.

Toen nu de koningin hoorde dat Sneeuwwitje bij de zeven dwergen was en niet in het bos was omgekomen, trok ze de kleren van een oude marskraamster aan, en ging tot voor het huis en vroeg om binnengelaten te worden met haar waren. Maar Sneeuwwitje herkende haar helemaal niet en zei aan het raam: "Ik mag niemand binnenlaten". Toen zei de marskraamster: "Ach, lief kind, kijk eens wat voor mooie rijgveters ik hier heb en ik vraag er echt niet veel voor". Maar Sneeuwwitje dacht: "Veters heb ik juist erg nodig, het zal geen kwaad kunnen, als ik de vrouw binnenlaat. Ik kan hier een goede koop doen", en ze deed de deur voor haar open en kocht veters. En toen ze die gekocht had, begon de marskraamster te zeggen: "Kijk eens aan, wat zijn jouw veters slordig geregen! Hoe zie je eruit! Kom, ik zal je eens beter inrijgen". Daarop nam de oude vrouw, die in werkelijkheid de koningin was, de veter en reeg Sneeuwwitje zo hard vast, dat ze voor dood neerviel, en ging weg.

Toen de dwergjes thuiskwamen en Sneeuwwitje daar vonden liggen, ging hen al gauw een licht op, wie daar kon geweest zijn, en ze regen Sneeuwwitje gauw los, zodat ze weer bijkwam. Maar ze vermaanden haar, voortaan beter op te passen.

Toen de koningin vernam dat haar dochttertje weer levend geworden was, kon ze toch niet rusten en ze kwam weer verkleed voor het huisje en wou aan Sneeuwwitje een prachtige kam verkopen. Omdat die kam Sneeuwwitje maar al te goed beviel liet ze zich verleiden en opende de deur. En de oude vrouw kwam binnen en begon in haar gele haren te kammen en liet de kam steken, tot Sneeuwwitje voor dood neerzank. Toen de zeven dwergen thuiskwamen, vonden ze de deur open en ze zagen Sneeuwwitje op de grond liggen en wisten ook meteen wie het onheil gesticht had. Intussen trokken ze zo vlug mogelijk de kam uit haar haren en Sneeuwwitje kwam weer tot leven. Maar ze zeiden haar dat, wanneer

ze zich nog een keer liet misleiden, ze haar niet meer zouden kunnen helpen.

De koningin echter was erg boos, toen ze vernam dat Sneeuwwitje weer levend geworden was en ze verkleedde zich voor de derde keer, als boerin, en nam een appel mee die half vergiftigd was en wel aan de rode helft. Sneeuwwitje paste er wel voor op, de vrouw niet binnen te laten, maar die reikte Sneeuwwitje de appel door het raam aan, en ze kon zich zo goed voordoen, dat men helemaal niets merkte. Sneeuwwitje beet in de mooie appel, daar waar hij rood was, en zonk dood op de grond.

Maar toen de zeven dwergen naar huis kwamen, konden ze niet meer helpen. Ze waren erg droevig en treurden ook erg over haar. Maar ze legden Sneeuwwitje in een glazen doodskest, waarin ze haar vorige vorm helemaal behield, schreven daarop haar naam en afstamming en bewaakten haar zorgvuldig dag en nacht.

Op een dag keerde de koning, Sneeuwwitjes vader, naar zijn rijk terug en hij moest door hetzelfde bos gaan waar de zeven dwergen woonden. Toen hij nu de doodskest en het opschrift ervan zag, werd hij erg bedroefd over de dood van zijn geliefde dochter. Maar hij had in zijn gevolg zeer ervaren dokters, die vroegen de dwergen om het lijk, namen het op en maakten een touw vast aan de vier hoeken van de kamer en Sneeuwwitje werd weer levend. Daarop trokken ze allen naar huis. Sneeuwwitje werd aan een mooie prins uitgehuwelijkt en op de bruiloft werden een paar pantoffels in het vuur gloeiend gemaakt, die moest de koningin aantrekken en daarin dansen tot ze dood was.

Volgens anderen kloppen de dwergen met kleine toverhamertjes 32 keer en maken zo Sneeuwwitje weer levend.

Ander begin

Er waren eens een graaf en een gravin, die waren samen aan het rijden, en ze reden voorbij drie hopen witte sneeuw. Toen zei de graaf: "Ik wou dat ik een meisje had, zo wit als deze sneeuw". Ze reden verder en kwamen aan drie kuilen vol rood bloed, toen deed de graaf een wens en zei: "Ik wou dat ik een meisje had met wangen, zo rood als dit bloed". Even later vlogen drie koolzwarte raven voorbij en de graaf wenste weer een meisje met haar zo zwart als die raven. Maar het allerlaast ontmoetten ze een meisje, zo wit als sneeuw, zo rood als bloed, en zo zwart als raven, en dat was Sneeuwwitje. De graaf liet haar onmiddellijk in het rijtuig zitten, maar de gravin had het niet graag. En de gravin wist zich geen raad en liet ten slotte haar handschoen door het portier naar buiten vallen en beval Sneeuwwitje die voor haar op te rapen. Toen ze nu uitgestapt was, ging het rijtuig er in volle vaart vandoor enz.

Bijlage 2

Roodkapje

Charles Perrault (1628 - 1703)

Er was eens in een dorpje een meisje, het liefste dat je je maar kunt voorstellen; haar moeder was dol op haar, en haar grootmoeder nog meer. Die vrouw liet voor haar een rood kapje maken dat haar zo leuk stond dat iedereen haar Roodkapje noemde. Op een dag had haar moeder koeken gebakken en zei tegen haar: "Ga eens kijken hoe het met grootmoeder is, want ik heb gehoord dat ze ziek is, breng haar maar een koek en dit potje boter." Roodkapje vertrok meteen naar haar grootmoeder, die in een ander dorp woonde. Toen ze door een bos kwam, ontmoette ze vaders Wolf, die wel zin had om haar op te eten, maar hij durfde niet vanwege een paar houthakkers die in het bos waren. Hij vroeg waar ze heen ging; het arme kind, dat niet wist dat het gevaarlijk is om naar een wolf te luisteren, zei hem: "Ik ga mijn grootmoeder opzoeken en haar een koek en een potje boter brengen die mijn moeder haar stuurt." "Woont ze ver weg?" vroeg de Wolf haar. "O ja," zei Roodkapje, "voorbij de molen die je daarginds ziet, daar, in het eerste huis van het dorp!" "Nou," zei de Wolf, "ik zal haar ook eens opzoeken; ik ga langs deze weg, en jij langs die weg, en dan zullen we zien wie er het eerste is." De Wolf begon uit alle macht te rennen langs de kortste weg en het meisje nam de langste weg, waarbij ze zich vermaakte met het plukken van hazelnoten, het najagen van vlinders en het maken van ruikertjes van de bloemetjes die ze vond. Het duurde niet lang of de Wolf kwam bij het huis van grootmoeder; hij klopte aan: Tok, tok. "Wie is daar?" "Het is uw kleindochter Roodkapje," zei de Wolf met verdraaide stem, "die u een koek en een potje boter komt brengen die mijn moeder u stuurt." De goede grootmoeder, die in bed lag omdat ze zich niet zo lekker voelde, riep hem toe: "Trek maar aan het klosje, dan gaat de deur open." De Wolf trok aan het klosje en de deur ging open. Hij stortte zich op de goede vrouw en verslond haar in een mum, want het was al meer dan drie dagen geleden dat hij had gegeten. Daarna deed hij de deur dicht en ging in het bed van grootmoeder op Roodkapje liggen wachten, die even later op de deur klopte. Tok, tok. "Wie is daar?" Roodkapje, die de zware stem van de Wolf hoorde werd eerst bang, maar omdat ze dacht dat haar grootmoeder verkouden was, antwoordde ze: "Het is uw kleindochter Roodkapje, die u een koek en een potje boter komt brengen, die mijn moeder u stuurt." De Wolf riep haar toe, met een iets zachtere stem: "Trek maar aan het klosje, dan gaat de deur open." Roodkapje trok aan het klosje en de deur ging open. Toen de Wolf haar binnen zag komen, verborg hij zich onder de deken en zei: "Zet de koek en het potje boter maar op de broodtrommel en kom bij me in bed liggen." Roodkapje kleedde zich uit en ging in bed liggen, waar ze erg verbaasd was toen ze zag hoe grootmoeder er in haar nachtkleding uitzag. Ze zei: "Grootmoeder, wat hebt u grote armen!" "Dan kan ik je beter omhelzen, mijn kind." "Grootmoeder, wat hebt u een grote benen!" "Dan kan ik harder lopen, mijn kind." "Grootmoeder, wat hebt u een grote oren!" "Dan kan ik beter horen, mijn kind." "Grootmoeder, wat hebt u een grote ogen!" "Dan kan ik beter zien, mijn kind." "Grootmoeder wat hebt u een grote tanden!" "Dat is om jou op te eten." Terwijl hij dat zei, wierp de boze wolf zich op Roodkapje en at haar op.

Moraal

Het komt hier voor dat jongelui,
 Vooral dan prille meisjes,
 Mooi ogen, aardig en koket,
 Gaan luisteren naar vreemde wijsjes;
 Zodat het meer dan eens gebeurt
 Dat de Wolf er een verscheurt,
 Ik zeg dé Wolf, want niet allen
 Zijn van dezelfde aard.
 Er zijn heel rustige types bij,
 Zonder drukte, ruzie, vleierij,
 Die vriendelijk, zachtjes en bedaard,
 De meisjes vergezellen
 Tot in hun huis, tot in hun bed,
 't Is waar! wie goed kan spelen hoe het hoort,
 Behoort meestal tot de gladde soort!

T U S S E N D O O R

Wie boekt die vindt Neuzen in poëzie

De Jeugdboekenweek 1994 loopt van **9 tot 26 maart** onder de slogan **Wie boekt die vindt**, en gaat op zoek naar geheimen en verborgen schatten in de jeugdliteratuur. Poëzie is voor velen inderdaad een verborgen schat. Zonder vergrootglas, zonder kompas of speurneus lopen heel wat jonge mensen verloren in het doolhof van verzen, rijmschema's, metaforen, ...

De sectie Nederlands van het Centrum voor Didactiek van UFSIA organiseert op **16 maart 1994** (van 14 tot 18 uur) voor de achtste maal een pedagogische dag in het kader van de Jeugdboekenweek. KCLB-Jeugdboekengids en het Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur bouwen mee aan de opzet en de uitwerking.

Deze studiedag brengt strategieën aan om leerlingen uit het secundair onderwijs poëzie te leren smaken. Na een inleidend referaat door prof. dr. Jo Gerits, worden workshops georganiseerd voor de drie graden, respectievelijk onder leiding van Daniël Billiet, Jan Van Coillie en Dirk De Geest.

Inlichtingen en inschrijvingen: CVD/UFSIA, Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen, tel. 03/220.46.81.